

הגדרות למבחן באזרחות

איתי ברודר

1 מגילת העצמאות וקצת היסטוריה

1.1.1 הצהרת בלפור

מכתב ששלח שר החוץ הבריטי ללורד רוטשילד ששם רואה בעין יפה הקמת בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל.

1.1.2 כתב המנדט – לא במבחן!

החלטה של האו"ם לתת את המנדט על ישראל לבריטים, ושם מודגש

1.1.3 תכנית החלוקה

תכנית שהתקבלה באום בכט בנובמבר 1947, לחלק את ארץ ישראל ל-2 מדינות, יהודית וערבית. ההנהגה היהודית קיבלה את התכנית וערבים דחו אותה והחלו בפעולות מלחמה.

1.1.4 הכרזת העצמאות

הוכרזה במאי 1948 בתל אביב ושם הוכרזה המדינה, ונחתמה מגילת העצמאות על ידי בן גוריון ונציגי היישוב היהודי. במגילה שלושה חלקים, היסטורי, מעשי והצהרתי.

1.2 הצדקות

1.2.1 הצדקות היסטוריות

הצדקות להקמת המדינה הקשורות באירועים היסטוריים. ביניהם:

- השואה הוכיחה את ההכרח למצוא פתרון לבעיית האנטישמיות באמצעות הקמת מדינה.
- במדינת ישראל קם והתעצב העם היהודי ויצר **נכסי תרבות** ובראשם התנ"ך.
- במהלך **הגלות** המשיך העם היהודי בתקווה לחזור לארץ ישראל.

1.2.2 הצדקות בין לאומיות

הצדקות להקמת המדינה הקשורות בהכרה בין לאומיות בצורך למדינה. ביניהם:

- [הצהרת בלפור](#)
- [תכנית החלוקה](#)

1.2.3 הצדקה טבעית

ההצדקה הטבעית של כל עם להקמת מדינה הנובעת מהזכות הטבעית האוניברסלית.

1.2.4 מאפיינים יהודיים שבמגילה

בהכרזה בא לידי ביטוי האופי היהודי של המדינה:

- פתיחת שעריה לכל יהודי
- שמה, ישראל והכרזתה כמדינה יהודית

1.2.5 מאפיינים דמוקרטיים שבמגילה

בהכרזה בא לידי ביטוי האופי הדמוקרטי של המדינה:

- שמירה על המקומות הקדושים לכל הדתות
- הקמת גופים דמוקרטיים וקיום בחירות

1.3 פניות לגורמים שונים

ישנן 4 פניות במגילה לגורמים שונים:

1.3.1 הפניה לאום

שיתוף פעולה בהגשמת תכנית החלוקה ולקבל את ישראל למשפחת העמים

1.3.2 הפניה לערביי ישראל

שמירה על השלום ותמיכה בהקמת המדינה על בסיס מתן אזרחות מלאה ונציגות מתאימה.

1.3.3 הפנייה למדינות השכנות

שמירה על השלום, ופיתוח המזרח התיכון כולו.

1.3.4 הפנייה ליהדות התפוצות

קריאה ליהודי התפוצות לעזור להקמת המדינה ולהגשים את שאיפת הדורות.

2 לאום

2.1.1 קבוצה אתנית

קבוצה של אנשים בעלת מאפיינים אתניים משותפים, מוצא, שפה, תרבות, היסטוריה ולעיתים דת.

2.1.2 לאום

קבוצה של אנשים בעלת מאפיינים משותפים אתניים-תרבותיים ו\או פוליטיים-אזרחיים אשר שואפים להקמת מדינה או אוטונומיה.

2.1.3 לאומיות אתנית-תרבותית

קבוצה של אנשים בעלת מאפיינים משותפים אתניים-תרבותיים הכוללים מוצא, שפה, תרבות, היסטוריה ולעיתים דת אשר שואפים להקמת מדינה או אוטונומיה.

2.1.4 לאומיות פוליטית-אזרחית

קבוצה של אנשים בעלת מאפיינים משותפים פוליטיים-אזרחיים הכוללים אידיאולוגיה משותפת, רצון לחיות ביחד. אשר שואפים להקמת מדינה או אוטונומיה.

4 זכויות טבעיות

4.1.1 רעיון הזכויות הטבעיות

תפיסה מוסרית-פוליטית המתארת זכויות יסוד המוקנות לכל אדם באשר הוא אדם. תיאור הזכויות כטבעיות משמעותו שהן אינן מוענקות על ידי השלטון ואינן תלויות בו. התפיסה הדמוקרטית מקבלת כעקרון יסוד את אחריות השלטון לשמירה על זכויות אלה. הזכויות הטבעיות הן: כ"ח החש"ק: כבוד, חיים ובטחון, הליך הוגן, חירות, שוויון, קניין, מחשבה ומצפון, תנועה, עיסוק, דת, מדת.

4.1.2 הזכות לחיים ובטחון

הזכות של כל אדם לחיות בבטחון, ללא פגיעה בחייו בגופו ובבריאותו, על המדינה להגן על כל בני האדם החיים בשטחה מפני פגיעה בחייהם ובגופם.

4.1.3 הזכות לכבוד

הזכות לכבוד קובעת כי על כל אדם שלא להיות חשוף ליחס משפיל ומבזה. ומכילה בתוכה 2 זכויות נוספות, הזכות לפרטיות - לחיות ללא חדירה לחייו, לגופו, לחפציו

הזכות לשם טוב - הזכות שלא יפרסמו עליו מידע שיקרי ושלילי

4.1.4 הזכות לקניין

לכל אדם הזכות להחזיק ברכוש שיש לו ערך כלכלי ולעשות בו כרצונו, אין לפגוע בקניינו של אדם.

4.1.5 הזכות לחירות

לכל אדם זכות לחיות על פי רצונו החופשי, אין לשלול את חירותו של אדם על ידי מעצר או על ידי הגבלת חופש המחשבה והפעולה שלו.

4.1.6 חופש הביטוי

לכל אדם זכות לבטא את עמדותיו, בכל דרך ובפומבי.

4.1.7 חופש התנועה

לכל אדם זכות לנוע כרצונו, זכות הכניסה החופשית למדינה מוקנית לאזרחים בלבד.

4.1.8 חופש המחשבה והמצפון

לכל אדם זכות להחזיק בכל מחשבה בכל נושא לפי בחירתו, ולפעול בהתאם למצפונו.

4.1.9 חופש העיסוק

לכל אדם זכות לעבוד בכל עבודה או מקצוע.

4.1.10 חופש הדת

לכל אדם הזכות להחזיק בכל אמונה, להשתייך לכל קבוצה דתית, לקיים כל טקס, מנהג, או פולחן.

4.1.11 חופש מדת

לכל אדם הזכות שלא להחזיק באמונה, לא להשתייך לקבוצה דתית, לא לסבול מכפיה או הטפה דתית, לא לסבול מכפיה או הטפה דתית ולא לקיים טקס דתי בניגוד לרצונו.

5 גישות חברתיות-כלכליות

ישנן 2 גישות חברתיות כלכליות שהן מייצגות את הקשר בין חירות לשוויון וכלכלה.

5.1.1 הגישה הסוציו-דמוקרטית

הגישה הסוציו-דמוקרטית הינה גישה כלכלית-חברתית שבה ערך השוויון עליון לערך החירות. במקרה הצורך הפרט יוכל להישען על סיוע חברתי-כלכלי מהמדינה. המדינה מעורבת בתחום החברתי-כלכלי במידה רבה, ותומכת במיסוי גבוה על העשירונים העליונים.

5.1.2 הגישה הניאו-ליברלית

הגישה הניאו-ליברלית הינה גישה כלכלית חברתית שבה ערך החירות עליון לערך השוויון. הגישה שמה דגש על יוזמה פרטית ותחרות, ומקדמת שוק חופשי. מוערבות המדינה בכלכלה היא מינימלית. וישנה תמיכה בצמצום המיסוי למינימום.

6 עבריינות, פקודות ומה שביניהם

ישנן שלושה סוגים של עבריינות

6.1.1 עבריינות פלילית רגילה

עבריינות פלילית רגילה, היא סוג של עבריינות שבה אדם עובר על החוק למען אינטרס אישי, האדם המפר אינו מוכן לשאת בתוצאות מעשיו, מעשי האדם הם סכנה סכנה לפגיעה בתחושת הביטחון של האנשים בחברה, והמדינה חייבת להילחם במפרי החוק באמצעות אכיפה.

6.1.2 עבריינות שלטונית אישית

עבריינות שלטונית אישית היא סוג של עבריינות שבה האדם העובר על החוק בעל סמכות או תפקיד במערכת השלטונית. האדם מנצל את סמכותו שלא כדין ואינו מוכן לשאת בתוצאות מעשיו. העברין עובר על החוק למען אינטרס אישי, יחס החברה שלילי, שכן הציבור מאבד את אמונו באדם ובשלטון.

6.1.3 עבריינות שלטונית ציבורית

עבריינות שלטונית ציבורית היא סוג של עבריינות שבה אדם עובר על החוק הוא בעל סמכות או תפקיד במערכת השלטונית. מבצע העבירה אינו מוכן לצאת בתוצאות מעשיו, האדם מנצל לרעה את סמכותו למען אינטרס קבוצתי, מגזרי או תפיסה אידיאולוגית ומטרתו להיטיב עם ציבור מסוים. יחס החברה שלילי, בשל הסכנה לאבדן אמון הציבור ברשויות השלטון שפועלות לא לטובת כלל הציבור. ובשל האפליה הנוצרת כתוצאה מעבירה.

6.2 פקודות

6.2.1 פקודה בלתי חוקית

פקודה בלתי חוקית ניתנת על ידי מפקד מוסמך או רשות מוסמכת אך סותרת את החוק או חורגת מסמכות נותן הפקודה. במסגרת צבאית, חובה לציית להוראה זו. נותן ההוראה נושא באחריות של הפרת החוק, במסגרת אזרחית, אין חובה לציית לפקודה בלתי חוקית.

6.2.2 פקודה בלי חוקית בעליל

פקודה בלתי חוקית בעליל ניתנת על ידי מפקד מוסמך או רשות מוסמכת, אך סותרת ערכי מוסר ומצפון אנושי בסיסיים. חובה שלא לציית לפקודה זו אפילו במסגרת צבאית, ציות יגרום להעמדה לדין של נותן הפקודה והמבצע.